

REGUŁA (310) *sb f i m*

reguła (234), **reguła** *a.* reguła (76); reguła *a.* reguła *ZapWar* (38), *OpecŻyw*, *PatKaz III* (28), *SeklKat* (2), *Leop*, *KochList*, *Paprup*; reguła : reguła *a.* reguła *KłosAlg* (17:3), *Mącz* (1:1).*f* (272), *m* (3) [*w znac. 3.*].

e oraz *a jasne*.

sg N reguła (64). ◊ *G* reguły (43). ◊ *D* regule (7). ◊ *A* regułę (80). ◊ *I* regułą (8). ◊ *L* regule (8). ◊ *pl N* reguły (13). ◊ *G* reguł (51). ◊ *D* regułam (2), reguł(o)m (1); -am *PatKaz III*; -am : -(o)m *KrowObr* (1:1); ~ -am (1), -(a)m (1). ◊ *A* reguły (23). ◊ *I* regułami (1). ◊ *L* regułach (3+żp), regułach (1+żp), Reguł(a)ch (2); -ach *SkarŻyw*; -ach : -ach *KrowObr* (4:1). ◊ *du N* (*cum nm*) regule (1) *KrowObr* 146.

Sł stp, *Cn* notuje, *Linde XVI* (trzy z niżej notowanych przykładów) – *XVIII w.*

1. *Zasada, norma, prawidło, przepis; regula Vulg, JanStat, Cn* [*regula – krótka nauka albo droga ku pospolitej nauce Mącz 351a; prawidło; ustawa powszechnie – regula Cn*] (138) : Gdyż to z dawną regułą iest światá wżytkiego/ W tym cobyś łam rad widzyał/ záchoway bliźniego. *RejWiz* 187v; *SarnUzn* F6v; Co to zá dziw/ iż człowiek wczony/ [...] regułą śwą/ tho iest Philozophią/ kthora nie ná słowiech/ ále ná przyłtoinym życiu záwiłł/ [...] łtrzymał fie nie dotknąć wielkiej wżetecznicę? *GórnDworz* Aa7v; *KochList nlb* 2; Ktorą regułą [*tj. Gal* 1/8] Tertullian y Ireneus práwą náukę od fałżywey rozeznawali *WujNT* 652.

reguła czego (2): *OrzRozm E marg*; ábowiem y węzłowátęgo rzeczenia/ máłó fie nie wżytki reguły pokazyły *GórnDworz* S2.

Wyrażenie: »pewna reguła« (1): á to wżytko ná tym záwiłł/ áby fie [*dworzanin*] białygłowie wżeláką rzeczą záchował/ á przyłubił: nie obrazáiąc iey w iedney naymnieyżey rzeczy/ gdzie ná tho/ trudno dáć pewną regułę *GórnDworz* Cc6.

Szereg: »reguła albo nauka« (1): Irregularis, Nieprośty/ [...] Niedzierzący áni fię mogący przygodzić ná regułę álbo póspolitą náukę. *Mącz* 351a.

Wyrażenie przyimkowe: »wedle reguły« (2): A wedle téy Reguły pytam cię/ Kogo ná tym Sądzie [...] Sędzią póładzimy? *OrzQuin* S3.

~ *wedle reguły czyjej* (1): Oboie to *Concilium*, *Konstancyeńskie* y *Bazyleyfskie* wyznác muśi/ iż wedle ich [*papieża Eugeniusza i jego popleczników*] reguł włáśnie zgromádzone były *NiemObr* 176. ~

a. *Zasada dotycząca postępowania i spraw religii* (86) : Ku pyerwżym trzem regula^m przyłtapuye dauyd rznkl [!] [...] *PatKaz III* 140v; Thrzeczya regula yeť czyerpyecz wżytky od boga przepułzczone przeczywnołzczy *PatKaz III* 143, 141; *KromRozm I* L4, M; *KromRozm II* q4; *Leop Philipp* 3/16; A ták pámięthác mamy záwždy onę Regułę iáko mamy píłmo przez píłmo wykłádác. *SarnUzn* G4, F7v [2 r.]; oto w *Papiełstwie Mniłzy* iedni bialy/ drudzy łzarzy/ czarny/ etc. iedni máią tákie reguły y ceremonie á drudzy inákłze *SkarŻyw* 538.

reguła czego (16): Regułą píłma świętego nie narułzona/ kthora do gruntu *Sabelliułza* obala. *GrzegRóżn* M4v; *SarnUzn* [F]2; [*Apostołowie*] błáđ obrzázánia z wiernych z nieśli: [...] y Regułę życia zámierzyli inłzym/ dawáiąc znác: czegołye wyłtrzegác mieli/ y czego náłłádowác. *BiałKat* 136; Y czynione bywáią [*dobre uczynki*] od wiernych łudzi wedle zámierzoney reguły łłowá Bożęgo. *WujJudConf* 106v. *Cf* »reguła świętości«.

reguła ku czemu (1): wiedz też o tym/ iż ci ją [przykazania boże] regułą ku zbawieniu *BiałKat* 43v.

reguła o czym (2): Reguła ś. Auguſtyńa o Ceremoniach Kościelnych. *WujJud* Nn2, 195v.

reguła czyja [= przez kogo ustanowiona, na czym wzorze oparta] [w tym: *G sb i pron* (8), *ai poss* (1), *ai* (1)] (10): Iuſz ku ſzwytęy panny regule czwartęy przyſtąpuyąc ta zalezy wczyſtey a ſzwytęy żądy y myſzly *PatKaz III* 144; Zyuoſth regul tych ſzwytęy maryey panny tum uam uypylłal *PatKaz III* 154v, 151v; *KrowObr* 138; *WujJud* 195v, Nn2; *WujNT* 26. Cf »reguła boża«.

reguła czyja [= kogo obowiązująca] (1): Tąc ieſt regułą prawego Chreſćijaniną ábo Kátholiką/ trzymác pilnie trádicie/ náuki y wſtawy Apoſtołſkie *WujNT* 830.

W połączeniach szeregowych (3): *PatKaz III* 95; Nie rzekł im [Jezus uczniom]. Idąc po wſzytkim ſwiećie/ przepowiedaycie/ wſtawy/ Reguły/ Dekretały/ y inſze ludzkie wymyſły/ ále Ewánielią. *KrowObr* 43; *WujNT* 543.

Zwroty: »regułę chować« [szyk zmienny] (11): Tę regułę [...] ta náſwiętłłá panna chowała/ iż poczęwłſy od zaraniá/ aż do trzecie godziny na dzień wſtawicznie na modlitwie byla. *OpecŻyw* 2v; Ną [!] wtorą regułą chowała paⁿna maria bo wſzytka ſyá bila uydala na uczynky dobre *PatKaz III* 142, 141v, 143v, 144v, 145v, 146, 146v, 148; *SkarŻyw* 411; w ſprawowaniu wſzelákich wczynkow dobrych/ mamy chować Regułę onę Grzegorzá ś. áby wczynek był ná iáwi; ále intencja ábo ferce dobre z ktorego gi czyniſz/ áby zoſtáło w ſkrytoſci. *WujNT* 26.

»mieć [co] za regułę« (1): Máiąc tedy lámę prawdę zá regułę ábo wzor: [...] nie mamy [...] wyrzucác pewney y prawdziwey o Bogu znáiomóſci. *CzechEp* 130.

»reguł naſładować« (1): A przeto ſam ſyebye y koſdego proſchá vezmy ſyá tey panny [tj. *Maryi*] tych proſtych regul naſzładouacz *PatKaz III* 151v.

»reguły pełnić« (1): ty reguły z uyelką czuynofzczą pelnyła maria wtym zyuoczye *PatKaz III* 140v.

»reguł strzec« (1): Ale tho ieſt Biſkup prawdziwy/ [...] ktory nie Reguł álbo wſtaw ludzkich ſthrzeże/ ále Reguł y wſtaw Boſkich *KrowObr* 126v.

»regułę trzymać« (1): ktoremu [Bogu] był pierwey przyſiągł/ iż ſie tylko miał bać/ lámego Páná Bogá/ [...] lámego być tylko poſłuſzen/ lámego Regułę trzymác/ ktorą Kryſtus Syn Boży z niebá przyniołł. *KrowObr* 138.

Wyrażenia: »reguła boża, boska, Pana« [szyk zmienny] (1:1:1): *SeklKat* E2; *KrowObr* 126v; czemuż the regułę Páná twoiego ná ſtronę odkłádáſz *RejPos* 314v; [á w wykłádaniu Przykazánia Boſkiego bárzo ćwiczeni być máią; iżby ták wedle tey Boſkiey reguły o káżdym wczynku y powinnoſci ſwey zániedbaniu/ rozłádek dobry wczynic mogli *KuczbKat* 263 (*Linde*)].

»pewna reguła« (1): Acżkolwiek to ieſt pewna regułą/ w nowym teſtámenćie: iż iáko to ſłowko ábo názwylko BOg/ gdy ták lámo przez ſie w texćie ſtoi/ [...] nie o kim inſzym ma być rozumiano tylko o lámym iednym [...] BOgu Oycu. *CzechRozm* 202v.

»reguła ſwiátoſci« [szyk 11:1] (12): Pyerua regula ſzwytoſzczy yeſt grzechom ſyá uarouacz *PatKaz III* 141; Dzyeſyáta regula ſzwytoſzczy yeſth dacz polepſzenye blyſznyemu *PatKaz III* 148v, 140v, 141v, 145, 145v, 146 (12).

»reguły ſwięte« [szyk 1:1] (2): *PatKaz III* 154v; iáko w dzieiach wálnych y w ſwiętych regułach ieſt opiáno. *KrowObr* 18.

»reguła wiary« (2): *Tego spofobu náuki [Rom 6/17].*) Ná pierwżym káždego narodu náwroceniu ná wiárę Kátholicką/ pewna formá y fpoľob náuki ábo reguľá wiary bywa podawána: ktorą ludzie od fwych Apoštoľow raz przyiáwřzy/ nigdy iey więcey odmieniáć nie máią *WujNT* 543, 543.

Szeregi: »nauka albo reguła« (1): A co fie rozności záchowánia Poľtow dotycze/ iest o tym Náuká álbo Reguľá v Auguľtyná ś. *WujJud* 195.

»obyczaj i reguła« (1): [*św. Augustyn*] wnet klaľztor w kośćiele poľtánowiľ/ y z fługámi Bożymi poczał żyć wedľug obyczáiu y reguľy pod świętymi Apoštoľy vřtáwionej *WujNT* 412.

»reguľy i ustawy« (1): *KrowObr* 126v cf »reguľ strzec«.

»reguła abo wzor« (1): *CzechEp* 130 cf »mieć za reguľę«.

»zakon a reguła« (1): Pátrzayże co tu zá zakon á co zá reguľę Pan ten tym to vcźniom fwoim [...] poľtánowić raczył. *RejPos* 170v.

W przen (1) :

Wyrażenie: »oľowiana reguła« = *zasada, ktorą ľatwo można nagić lub zmienić* (1): Znowo chrzczeńczy y zynemi kaczerzmi nietrzymam/ ktorzy/ fłowem bożym niewřtydliwie gardzą/ zowácz ie niemym bydlęciami/ y oľowianą reguľą *SeklWyzn* c3v, Av.

αα. *W nawiązaniu do znac.* **2.a.** [*w tym: czyja* (2)] (3) :

Wyrażenia: »reguła Pana Jezu Krysta« = *chrześcijaństwo* (1): Iż tylko nád tymi iest pokoy/ y miľofierdzie Boże/ ktorzy wedľug Reguľy Páná Jezu Krytá Syná Bożego chodzą. *KrowObr* 138.

»reguła potwierdzona; zakon poćwierdzony w regule« (1;1): *KrowObr* 151; Zakon ie^{go} poćwierdzony był od Papieżá/ w Regule S. Benediktá. *SkarŻyw* 472 marg.

Szereg: »reguľy i nauki« (1): iż niemożefz inátezey zeznáć: Iedno iż to [*tj. zakony*] fą Reguľy y náuki od Dyabľá ná fwiáth przyniefione/ á od Papieżá Antykrytá potwierdzone. *KrowObr* 151.

α. *Przepis zakonny* (6) : Toć nic przeciwo Mnicho^m: Bowiem oni y bárzo porządnie fie wedle Reguľ fwoich żyiąć fprawuią *WujJud* 145v; *SkarŻyw* 570.

W poľczeniu szeregowym (1): [*zakonnicy słuchając św. Antoniego*] fpodziwáli fię co od niego o Reguľách/ paćiorkách/ y proľtym nabożeńřtwie iákim fłyřzec. *SkarŻyw* 543.

Zwrot: »reguľy chowáć; reguľ chowanie« [*szyk zmienny*] (1;2): ktory [*św. Bernardyn*] bráćią fwoię odnawiaiąć á do chowánia řtarych Reguľ/ y zácźtego od przodkow żywotá przywodząc/ wielką řtraż cnot zakonnych y doľkonáľści poľtáwiľ. *SkarŻyw* 463, 160, 412.

β. *peior. Ustanowiona przez kościół katolicki, negatywnie postrzegana przez innowierców* (17) : *KrowObr* 127v; Náđ to wynoľzą fwoie řľuby niepotrzebne y Reguľy/ mimo řľowo Boże zmyřľone *WujJudConf* 145; Bo Abráhám trzech widziaľ (iáko ich [*trynitarzy*] reguľa niefie) á wđzy tylko iednego chwaliľ: Przeto iż ći trzy fą Bog ieden. *CzechRozm* 43; *CzechEp* 108, 182.

W poľczeniach szeregowych (8): Swiattzą teľz dobrze/ o tey náuce Papieżá Rzymřkiego Antykrytá/ wáľze księgi wáľne/ y wáľze vřtáwy/ Reguľy/ y wáľze Pontyfikaľy/ Aiendy/ Wijátyki/ Dyurnaľy/ Kurfy y Mřzaľy *KrowObr* 52; Wřpominaćie teľz w tey przyřędze [*biskupiej*] Heretyki y kácerze/ [...] ktorzy od vřtaw/ reguľ/ y praw Papieřkich odřtawáli/ á przyjmowáli vřtáwy/ y práwá Páná Jezu Krytá/ Syná Bożego. *KrowObr* 131v, 36v, 128v, 129v, 130, 131, 241v.

Zwroty: »reguł chować« (1): Reguł Świętych Oycow/ Dekrethow/ [...] y Mándaty ApóstolŃkie/ ze wŃzyŃtkiey mocy/ będe chował/ Ńtrzegł/ y inŃzym Ńtrzec y chować roŃkażę. *KrowObr* 128v.

»reguł strzec, strzeżenie« [*szyk zmienny*] (5:1): [*Jezus ustanowił Ńługi boże*] Nie dla proznowania/ nie dla Reguł/ albo wŃstaw Papięfkich Ńtrzeżenia/ [...] ále [...] dla zbudowania ćiała KryŃtuŃowego. *KrowObr* 36v; iŃ nie to Ń Biskupi prawdziwi/ ktorzy w InŃuach chodzą/ [...] wŃstaw/ dekretałow/ y reguł Papięfkich Ńtrzegą. *KrowObr* 130, 36v, 126v [2 r.], 128v.

Szeregi: »nauki i reguły« (1): Thom tu dla tego nápiŃał/ áby koŃdy wáŃze náuki y reguły poznał/ iákŃ Ń w nich bluznierŃwá *KrowObr* 146v.

»reguły i (albo) ustawy« (3): I nie to ieŃ Biskup/ kthory Reguł y wŃstaw ludzkich ŃtrzeŃe/ álbo od PapięŃá Sakry Bierze. *KrowObr* 126v, 36v, 126v. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 8 r.*]

b. *Zasada stosowana w matematyce* (20) : moŃeŃz teŃ ono rozne mianowanie wćinić na iedno mianowanie y czynić według reguły. *KłosAlg* E4; widzŃŃ iŃ 162. złota: obrociły Ńe w czetnari: czyniácz według reguły. Czyni 9 c̃. *KłosAlg* F3, E, E3v, F, F2v, F3v [3 r.].

reguła czego (1): Reguła naleŃzienia. *KłosAlg* H3.

reguła o czym (2): Reguła o łamaney liczbie poŃpolita. *KłosAlg* F3, G4.

Wyrażenia: »rownoci reguła« (1): Poczyna Ńe na Normberską Mińczę Rachunk. Rownoci reguła. *KłosAlg* H.

»spolnoci reguła« (1): Spolnoci reguła. *KłosAlg* Hv.

Zestawienia: »reguła detri« = *zasada matematyczna, pozwalająca obliczyć niewiadomą, mając dane trzy liczby ułożone w stosunki proporcjonalne; twierdzenie Talesa* (5): Poczyna Ńe wtora część o Regule Detri w czały y w łamaney liczbie. *KłosAlg* E2v; Reguła Detri w piáci terminiech. *KłosAlg* Gv, kt, E2v, F.

»wywrocona reguła« = *odwrócona reguła detri (cf wyŃzej), do której podstawiane wielkości są odwrotnie względem siebie proporcjonalne* (1): Wywroczona reguła. *KłosAlg* H2v.

c. *Zasada, przepis prawny* (12) : Ńe ten który Ńe práwá wcy, nie we wŃzyŃtkim ma Przyłufkięgo Trádicij y reguł náŃzládowná: bo zá tę 30. lat Ńlá odmięniło. *SarnStat* 1264; OtóŃ *Nouitius iuris* cztery rzeczy ma Ńobie compárowáć y ŃpŃfowáć w ieden Libelluf: áby to co z Reguł Ńtátutowych náuczyl Ńe, iáwnie *in exemplis* obaczył *SarnStat* 1301, 600 [2 r.], 601 [2 r.].

Wyrażenie: »reguła prawna, prawa« (4:1): ŃTroná Práwem przekonána/ powinna záplácić naklády práwne/ Ńtronie ktora Ńwoię rzecz poŃyŃkuie práwem/ wedle poŃpolitey Reguły Práwney. *GroicPorz* dd2, m2v, ii3v; A táć ieŃ oná pierwŃza Regułá Práwá CefárŃkiego/ dla kthorey Ńámey brzydŃá Ńye Polacy Práwem CefárŃkim *OrzRozm* L4v; *SarnStat* 1265.

Szeregi: »miara i reguła« (1): ABy pewna miárá y regułá [*mensura et regula JanStat* 641] byłá miáná w winie/ ktora zwyklá bydŃ do Ńkárbu álbo komory náŃzý dawána [...]: WŃtáwiamy/ iŃ [...]. *SarnStat* 515.

»reguła albo przypowieŃć« (1): TA ieŃ regułá prawna álbo przypowieŃć: StárŃzy dŃieli, młódfzy wybięra. *SarnStat* 1265.

d. *Zasada gramatyczna, językowa* (9) : [T]ic byli zanauky fabuły/ Alexander donat [= *podręcznik gramatyki*] y reguły. *SeklKat* A3v; A táć nic nam do LáćinŃkich reguł/ wŃzytkie Ńłowá by niewiem

iákiego ięzyka/ my możemy y mamy deklinowác *BudBib* cv; *CzechRozm* 62v; Z łtrony grufzki y plęłów, tá reguła ieft v mnie, ábym łie záfłże deriwátiiéy łłowá káfédęgo trzymał *JanNKar* F4; *JanNKarKoch* F3.

reguła czego (1): Bo ná tę Grámmátýkę/ y ná iey reguły/ Apostołowie y infzy Piárze łłowá Boże⁸⁰ nie ták bárzo pátrzáli iáko Filozofowie/ Oratorowie y Grammatykowie *CzechRozm* 62v.

W połączeniu szeregowym (1): Bo tey náświećie Nácyey nie máłz/ ktoraby im [*językiem słowiańskim*] ták iako w księgách ieft mowiłá: á łwých też reguł Grámmátýk y Kálepinow do wykłádu nie ma *SkarJedn* 361.

Wyrażenie: »pospolita reguła« (2): verbum irregulare, Które łie niedźierzy połpolitey reguły. *Mącz* 351a; *RejPos* 251.

2. Zbiór zasad, tu: dotyczących religii, wiary (134): Wkthorey Regule/ to ieft/ Ewánieliey łwíętey/ ieft dołkonále opifána náuká/ iáko mamy przydz do żywotá wietznego *KrowObr* 138, 150v.

reguła czego (2): Barzo tedy uyelką praczą myal criřtus o maryey łwey matcze gdyłz yá barzo myłoual y owłzem yego myłofzcz byla włzytkých myłofzczy przyklad reguła y myara *PatKaz III* 95; *KuczKat* 245.

reguła czyja (1): *SkarŻyw* 30 cf »postanowienie abo reguła«.

W połączeniu szeregowym (1): *PatKaz III* 95 cf *reguła czego*.

Szeregi: »křtałt albo reguła« (1): tákże y Piotr S. [...] nieiáki Bołki křtałt álbo regułę Biřkupiego wrzędu podał *KuczKat* 245.

»postanowienie abo reguła« (1): [*ojcowie zakonni upominali Szymona Słupnika*] áby tego przełtał/ á złzedł ná ziemię/ á z innjmi od Bogá wjbránymi Oycy/ ná ich połtánowieniu żyćia/ ábo regule przełtawał. *SkarŻyw* 30.

a. Zbiór zasad zgromadzenia zakonnego; zgromadzenie zakonne; regula JanStat, Cn; forma religiose vivendi Cn [*reguła zakonna – regula Cn*] (129): (*marg*) Wymysły dźiřieifzych kacerczow (–) Bo náprzód ku nowyi łwiátořci/ chcąc wrzeci być dołkonałem i więcyi czynić niłz pan rofkázáł/ wynaleźli iednę rzecz/ na imię rozmaité Reguły/ rozné łtroięm/ łprawá/ łpůsobęm/ przézwiłkiem/ i zácnóřciá *MurzNT* 108v, 109; ktorey łię Regule [*řw. Franciszka*] wiele ludzi dziwowáli/ y zá Fránciřkiem/ nie ták wiele dla nabożeńłtwá/ ále dla proznowániá bieźeli *KrowObr* 135; I ták łie byłá thá Reguła rozmnożyłá/ iż wkrotkim tzałie klářtorow byłó nábudowano. *KrowObr* 135v; Bo ty dwie Regule [*řw. Dominika i řw. Franciszka*]/ łá iáko dwa lichtárze ná łwiećie. *KrowObr* 146, 133v, 134 [3 r.], 134v, 135v [3 r.], 136v (21); ábowiem/ iáko Mnich áby z Zakonu niewyłthápił/ łpráwuie łye Regułą. Tá k też przodkowie náłzy [...] łpráwowáli łye Práwem połpolitym. *OrzRozm* E, E; á gdy [*ksiąźę saski Fryderyk*] był vpominan od krolow Polřkich o ołd/ wolał opuřćić Regułę [*tj. zakon krzyřacki*] á ołdu nie dáwác *BielKron* 415v; *SkarŻyw* 542, 543; [Więc y owi/ brándt/ y czołó Reguł dźiřieifzych nie do tegołzli Celu mierzą/ kiedy piłzą: [...] Z łiebie práwi/ záłłgugiemy żywot wieczny. *ArtTanat* 85].

reguła czyja [*w tym: G sb i pron* (24), *ai poss* (12), *ai* (4), *pron poss* (2)] (42): O Papięfkich Mnichach/ ich Regułach y przyłięgách. *KrowObr* 133; Iż iáko Mniřzy y Mniřki/ y włzyłtki Reguły ich/ nie połłły od Paná Iezu Kryřtá Syná Boźego/ áni od Apołtołow iego: Tá k też y Mniřki/ y

Reguły ich wżyſtki łą wymyflone od Duchá nietzyſte⁸⁰ *KrowObr* 150v, 134 *żp*, Tt; *CzechEp* 230. *Cf* *reguła czyja* [z określeniem zgrómadzenia zakonnego].

reguła czyja [z określeniem zgrómadzenia zakonnego] [*w tym: G sb i pron (20), ai poss (11), ai (4), pron poss (1)*] (36): Ardynus Anglik y Robertus Molifmeńſki/ wyłzedwży ná pułtynie w Burgundyey/ Regułę Cyftercyńſką łobie wymyflili *KrowObr* 134v; Potym powtáá Regułą Bernárdyńſką/ ktora ńie wżtżęá y potzátki wżyſthki wżięá od reguły Ciftercyńſkiej. *KrowObr* 134v; Krzyżakow Regułą we Włóſzech ńie zátzēá *KrowObr* 135; Pothym ńie wżtżęá we Włóſzech w Senie/ nowa Regułą Iefuatow *KrowObr* 136v, 18, 134 [2 r.], 134v [3 r.], 135 [5 r.], 135v [3 r.] (25); był tām [*w Jeruzalem*] kłáſztor S. Ianá/ kthorego regułę przyiáwży pánowie z Rodis/ ná tym byli fundowáni áby łtrzeęli grobu Bożego od Sárácenow *BielKron* 346, 359v, 363, 364; *RejPos* 280; Wiele teſz ná on czás ludzi ſwieckich/ oboiey płci z Reguły ſwiętego Piotrá/ dla nich óobliwie vczynionej/ żywotá popráwowáło *SkarŻyw* 472, 459, 461, 462, 463, 472.

W połączeniach szeregowych (6): A wżdy przedſie łobie rozmáite imioná/ Zbáwiciele/ Iednatze y Reguły wymyfláią/ á tobá pánem ſwoim y zbáwicielem gárdzą *KrowObr* 147; Bo tām [*dziecko oddane do klasztoru*] muſi poniewoli tzytác od oycá kłámce Dyablá wymyflone plotki/ Reguły/ y Legendy y inſze Mniſkie zabobony. *KrowObr* 149v, 26, 185v, Ss3v, Tt.

Zwroty: »regułę chowác; reguły chowanie« (1;1): Ieſli mi teſz iefztze chceſz vkázowác ony inſze krzyże/ ktore łámi łobie s ſwoich głow wymyflacie/ [...] iáko łą ty [...] żony włáſney niepoymowác/ brody y pleſze golić/ Reguły chowác/ Papieżowi gwoli w koſcielech połácinie ſſemráć/ y wołác/ dobrowolnie żebrác. Toć nieá krzyże/ ktoreby ńie Pánu Bogu podobáły *KrowObr* 239v; *SkarŻyw* 462.

»regułę potwi(e)rdzić (*a. (u)twierdzić*); reguła [*od kogo*] potwierdzona (*a. utwierdzona*)« [*szyk zmienny*] (17;2): Iágnięſká Pánná/ niedáleko od Ieruzálem łobie nowá Regułę wymyflá/ y wielkimi odpułty y ſwiętoſciámi/ od Papieżow kupiwży vtwierdziá. *KrowObr* 134v; Thego tżáfu potzēá ńie mnożyć y krzeptzyć Regułą Kármelitow/ od Papieżow przywilejmi obdárzona/ y vtwierdzona. *KrowObr* 135v; Toć łą ty wielebne Reguły/ nie od Iezu Kryſtá ſyná Bożego/ áni Apoſtołow iego vftáwione/ ále od oycá kłámce Dijablá wymyflone/ y od Antykryſtá Rzymſkiego potwierdzone *KrowObr* 137; Iáko ńie ptacy zlećieli/ ſzyie wyciągáli/ kazánia iego [*św. Franciszka*] łlucháli/ á zátym ńie ná łterzy kráie Swiátá rozlećieli/ y iego Regułę po wżyſtkim ſwiećie przepowiedáli/ twierdzili/ y chwalili. *KrowObr* 145v, 133v, 134, 134v [2 r.], 135 [2 r.], 135v [2 r.] (18); Do tego to Papieżá [*Urbana V*] ſwięta Brygidá Szwecka kłiężná przyiechála/ áby iey potwirdził regułę którą oná wynalázła byłá. *BielKron* 186v.

»regułę przyiác (*a. przyjmowác*); przyjęcie reguły« [*szyk zmienny*] (7;1): Iż wnidz do kłáſtorá á przyiác tę Regułę/ ieſt kroleſtwá niebiełkiego łkarb niezłitzony náleſć. *KrowObr* 145, 133, 133v, 134v; Był teſz záńie w Ieruzálem łzpytal z koſciołem pánnj Mariey ktory zowá Templárſki/ [...] ći thez przyięli iednę regułę z Rycerzmi Bożogrobłkimi *BielKron* 346, 346; *PapUp* B2; PRAeſcriptia Pánnóm Zakonnym ku dochodzeniu dóbr dżiedzicznych/ niech bęđie od przyięcia Reguły do dwudziełtu łat [*fiat a professione religionis viginti annorum JanStat* 214]. *SarnStat* 209.

»regułę spisać« = *ustanowić zakon* (3): Eufebius Cefáriensis y Nicephorus w Hístoríey kościelney nápiřáli/ [...] že Márek ś. vczeń Piotrá ś. Mnichom Chrześcíjáním w Egypcie y w Alexándriey Regułę řpířał/ iáko nie řprávowác mieli *WujJud* 144, 144, Mm6v.

»regułę ustawić, postanowić; reguła jest postanowiona, ustawiona« [szyk *zmienny*] (12:1;1:1): Arnolphus w Ieruzalem Regułę nową wymyřlił y wřtáwił *KrowObr* 134v; Ieńcy niekthorzy gdy długo v Cefárzá w poimániu byli Vothum vtzynili/ iz Regułę nową pořthánowíc mieli/ řkoroby iedno z Więziénia wyřlił *KrowObr* 135; Tedyć według tych řłow twoich/ inřze wřzyřtki Reguły/ řá od Duchá nietzyřtego pořtánowione? *KrowObr* 144, 134 [3 r.], 135v [2 r.], 136 [3 r.], 136v, 137 [3 r.].

»regułę założyć« (1): Brygidá Kxíeźná s Swecka [...] v Papieźá vprořířá y ořhrzymářá/ áby Regułę Mnichom y Mniřřkom záložyc y wřtávic mogřá *KrowObr* 136v.

Wyrażenia: »mniska (a. mnichowska, a. mnichow) reguła; mniszy reguły [*jakiej*]« [szyk 4:2] (3;3): Ten Dominik/ Reguły tey Mnichom biáře řuknie wymyřlił/ ktore tzarnymi přářtzámi y kápicámi przykrył *KrowObr* 135v, 134, 134v, 135; A ták trudná y przeciwná/ žeby łácníey niewiem iáká náciężřzú Mnichowřká regułę od ludźi wymyřloná mogł człowiek wytrwác/ y řpełnić *CzechRozm* 248; *ReszPrz* 35; [Mnichow Reguł rozmáitých zá S. Woyćiechá iezřce nie było w Krześcíáńřwie/ co teraz řá. *TurnZwierc* B4v].

»strzegący reguły« = *nazwa zakonu obserwantów* (1): Minoryte Mniřzy ná dwie nie Sekcie rozdzielili y rořtárgněli pořwárzywřzy nie. Iedni nie kazáli zwác *obferuantes*/ Strzegácy Reguły/ á drudzy *Conuentuales* *KrowObr* 137.

»reguła zakonowa (a. zakonnicza)« [szyk 1:1] (2): *ReszPrz* 35; A Miřtrž bęđie wybiéran máž więcy pożyteczny y godny/ wedle reguły/ zakonowey y wřřaw *SarnStat* 1099.

Szeregi: »kapica i reguła« (3): A řlyřzyřz tu iuřz? iz w imię Kápice y Reguły vtzyćie odpuřřtzenia grzechow/ y řywořh wietzny ořřzymác? *KrowObr* 145, 143v; O ktorym dořyc vcźyníeniu Chriřřuřowym/ zle wyrozumiánym/ Antichriřř Pan Rzymřki/ iz grubie y řprořnie z dawná náuczał: przeto teź řwá náuká wiele rozmáitey řzáráńcžey/ kápic y reguł/ niezliczonych mnichow národźił. *CzechRozm* 220.

[»klasztor abo reguła«: Pánie Boże/ tylemci á tyle lat w Klářřtorze/ ábo w Regule tey řřużył/ wyřřuchay mię. *ArtTanat* 83.]

»reguła(-y) i ustawy« = *regula et institutum* *JanStat* (2): iz te Mniřkie álbo zakonnicze Reguły y wřřáwy/ nic innego nie řá/ iáko Bábilon/ to iest pomieřzanie/ y řkupienie błęđow *ReszPrz* 35; *SarnStat* 1099.

»reguła albo zakon« [szyk 2:1] (3): oni tedy wygnáni ludzie/ bęđąc w zámutku y w rořpářzy/ řobie Zakon álbo regułę wymyřlili *KrowObr* 133v, B; Tenże Iwo řřpyřal S. Duchá ná Prawdniku [...] zbudowál [...] / do kthorego przywiodł brářthy Rycerřkie gořcinne z Sáxiey/ dwá krzyżyki biáře ná czárnym přářczu nořzác/ pod regułę álbo zakonem S. Auguřřyná *BielKron* 359v.

Wyrażenie przyimkowe: »pod regułą« (2): Látá 1257. Nowy zakon bráćiey Iářmuźnikow pod regułę S. Benediktá/ páńny Márie y przez Papieźá Alexándrá czwartego wřřáwiony *BielKron* 364; *SkarŻyw* 574.

W przeni (1) : z których [mnichów] każde musi mieć fwoy fundament/ ná którym Regułę fwą záfádziło *CzechEp* 230.

3. *Zestawienie w funkcji n-pers*: »Mikołaj Reguła« (3) : ysz slachethny mykolay doctorowycz Regvła skomornykow nyepozyczyl sta slothych [...] panv doctorowy balthazarowy z wawrzysshewa *ZapWar* 1527 nr 2382; anym ya Grozil slachathnemu mykolayovy regule hy iego hurządnykovy *ZapWar* 1533 nr 2441, 1533 nr 2383.

4. *n-loc*: »Reguły« (35) : ysze szlyachathny voczyech szregul przyyal nadom mąsza mego do regul szamothrzecz szobye rownemy *ZapWar* 1505 nr 1994; Iakom ya nyepzyszethl czaszv yego wyeczernego naymyenye yego regulj anym vsyal yemv valacha *ZapWar* 1507 nr 1981; nye przioralem yey they tho roly kw swey roly naymyenyw reguly malyechy y zoney sobye nyepziwlasczil *ZapWar* 1546 nr 2618, 1505 nr 2001, nr 2002, nr 2003, nr 2006, nr 2007 (35).

Synonimy: 1. *fundament, grunt, kanon, linija, modła, prawidło, prawo, przykazanie, sznur, wzor, zakon*; 2. *zakon*.

KO